

Marc contemporani

Per a la recerca i la creació

Càpsula	Una càpsula per comprendre les transformacions que estan redefinint la nostra manera d'investigar, crear i produir coneixement
Direcció acadèmica	Lara García Díaz, María García Ruiz, Pilar Cortada, Carla Cánovas
Institucions	Eina Obra
Descripció	Què tenen en comú el coneixement situat, els nous materialismes, l'ètica de la cura, les ecologies més que humanes o les metodologies difractives? Més que presentar aquests corrents com un conjunt de teories, la càpsula n'explora l'impacte en les formes d'investigar i crear. Al llarg de sis sessions, el programa ofereix una introducció a aquests debats i als principals corrents i autors que els articulen, proporcionant les eines conceptuais necessàries per comprendre les transformacions que travessen avui l'art, el disseny, l'arquitectura, la ciència i les humanitats. Des de la crisi de l'autonomia i de l'objectivitat modernes fins a les noves maneres de pensar la matèria, la cura, les ecologies o la mateixa investigació, el programa proposa un recorregut per alguns dels principals desplaçaments del pensament contemporani i explora les noves possibilitats que obren per a la investigació i la creació. Concebut com al càpsula troncal del programa d'Estudis Indisciplinats, constitueix una porta d'entrada a la resta de programes i proporciona un vocabulari compartit per a totes aquelles persones que desitgen desenvolupar la seva pràctica des d'una perspectiva indisciplinària.
Objectiu	La càpsula té com a objectiu proporcionar un marc de referència per interpretar algunes de les transformacions que estan redefinint la investigació i la creació contemporànies. En finalitzar el programa, les persones participants disposaran d'un vocabulari compartit i d'eines conceptuais que els permetran comprendre els principals debats del pensament contemporani, establir connexions entre disciplines i situar críticament les seves pròpies

pràctiques d'investigació i creació.
Més que transmetre un repertori de teories, la càpsula busca desenvolupar una manera d'apropar-se als problemes del present. Es tracta d'adquirir criteris per formular preguntes, analitzar situacions complexes i explorar noves maneres d'investigar i crear en un context marcat pels desafiaments socials, tecnològics, ecològics i culturals del nostre temps.

Equip docent

Lara García Díaz, doctora en Ciències Socials, docent i investigadora especialitzada en disseny social, cultura material, teoria crítica, epistemologies feministes i metodologies de recerca a través del disseny.

María García Ruiz, doctora en Filosofia, artista, investigadora i docent especialitzada en recerca artística i en l'estudi de les relacions entre cossos, entorns i arquitectures.

Pilar Cortada Boada, doctora en Filosofia, investigadora i docent especialitzada en creativitat ecosistèmica, percepció ecològica, atenció estètica i metodologies experimentals aplicades a la recerca, la creació i la producció de coneixement.

Carla Lupa, artista visual, gestora cultural i docent especialitzada en recerca artística i en el desenvolupament de projectes crítics sobre els imaginaris i les pràctiques socials contemporànies.

Referents

Gregory Bateson, Karen Barad, Jane Bennett, Arturo Escobar, Silvia Federici, Donna Haraway, Graham Harman, Bruno Latour, Erin Manning, Timothy Morton, Jussi Parikka, Elizabeth Povinelli, María Puig de la Bellacasa, Silvia Rivera Cusicanqui, Isabelle Stengers, Anna Lowenhaupt Tsing, Joan Tronto i Eduardo Viveiros de Castro.

Àmbits de coneixement

La càpsula posa en diàleg perspectives provinents de la filosofia, l'art, el disseny, l'arquitectura, les ciències socials, la física, l'ecologia i els estudis de ciència i tecnologia, entenent que els desafiaments contemporanis requereixen formes d'investigació i creació que travessin els límits disciplinaris.

Transformacions contemporànies del pensament.
Coneixement situat i producció de realitat.
Ecologies de l'existència, interdependència i vulnerabilitat.
Nous materialismes, cultura material i ecologies tècniques.
Ètica de la cura, reproducció social i sosteniment de les formes de vida.
Temporalitats expandides, escales planetàries i disseny més que humà.
Investigació basada en la pràctica i investigació artística.
Metodologies experimentals, difractives i transdisciplinàries.
Encreuaments entre filosofia, art, disseny, arquitectura, ciència i humanitats.
Eines conceptuais per a la investigació i la creació contemporànies.

Dinàmica

Cada sessió combinarà una introducció teòrica amb l'anàlisi de textos, casos d'estudi i referents procedents de l'art, el disseny, l'arquitectura, la ciència i les humanitats. La primera part de la sessió s'articularà al voltant d'un desplaçament conceptual que qüestiona alguns dels supòsits de la tradició moderna i introdueix els principals debats contemporanis sobre cada tema. A partir d'aquests desplaçaments, s'exploraran noves maneres de comprendre, investigar i crear. La segona part estarà orientada a la discussió col·lectiva i al desenvolupament d'exercicis pràctics que permetin posar en relació els conceptes treballats amb els interessos i projectes de les persones

	participants. La càpsula prioritza l'intercanvi de perspectives i la construcció d'un vocabulari compartit com a base per al desenvolupament de pràctiques d'investigació i creació des d'una perspectiva indisciplinaria.
A qui s'adreça	Adreçat a persones interessades en la investigació, la creació, l'art, el disseny, l'arquitectura, la ciència, les humanitats i altres àmbits del coneixement que desitgin ampliar el seu marc de referència i incorporar noves eines conceptuals a la seva pràctica. La càpsula no requereix coneixements previs específics, sinó curiositat per comprendre els debats que estan transformant la nostra manera d'investigar, crear i produir coneixement.
Proposta de valor	Aquesta càpsula constitueix el fonament comú del programa d'Estudis Indisciplinats. L'objectiu de la càpsula no és únicament presentar els principals corrents del pensament contemporani, sinó comprendre com reconfiguren els processos d'investigació i creació..
Claim	Seis desplazamientos para repensar la investigación y la creación. El pensamiento contemporáneo como herramienta para investigar, crear y transformar.
Modalitat	Presencial
Temporalitat presencial	Dijous, de 17.30 a 20.30 h del 17 de setembre al 22 d'octubre
Idiomes	Català i castellà
Horario	Jueves de 17:30 h a 20:30 h
Horas lectives	18
Horas totales	30
Nº Participants	25 alumnes (2 places reservades per a alumnat becat).\$ La càpsula s'impartirà a partir de 12 inscripcions.
Bibliografia	Barad, Karen. <i>Encontrarse con el universo a medio camino: La física cuántica y los enredamientos de materia y significado</i> . Cactus Editorial, 2026. Barad, Karen. <i>Cuestión de materia</i> . Holobionte Ediciones, 2023. Bateson, Gregory. <i>Pasos hacia una ecología de la mente</i> . Lohlé-Lumen, 1972. Bennett, Jane. <i>Materia vibrante. Una ecología política de las cosas</i> . Caja Negra Editora, 2010. Crone, Bridget, Sam Nightingale y Polly Stanton (Eds.). <i>Fieldwork for Future Ecologies. Radical practice for art and art-based research</i> . Onomatopee, 2025. Escobar, Arturo. <i>Diseños para el pluriverso. Radical interdependencia, autonomía y la creación de mundos</i> . Ediciones Desde Abajo, 2018.

- Escobar, Ticio. *Aura latente*. Estética/Ética/Política/Técnica. Tinta Limón, 2021.
- Federici, Silvia. *Reencantar el mundo. El feminismo y la política de los comunes*. Traficantes de Sueños, 2020.
- Guattari, Félix. *Las tres ecologías*. Pre-textos, 2000.
- Haraway, Donna. *Seguir con el problema. Generar parentesco en el Chthuluceno*. Consonni, 2019.
- Harman, Graham, Levi Bryant, y Nick Srnicek, eds. *The Speculative Turn: Continental Materialism and Realism*. Re.press, 2011.
- Haylock, Brad, Jessica Wilkinson y Charles Anderson (Eds.). *Thinking Back, Making Forward. Artistic Research in Practice*. Valiz, 2026.
- Latour, Bruno. «Why Has Critique Run out of Steam? From Matters of Fact to Matters of Concern». *Critical Inquiry*, Winter de 2004, 24.
- Latour, Bruno. *Nunca fuimos modernos. Ensayo de antropología simétrica*. Siglo XXI Editores Argentina, 2007.
- Manning, Erin. *For a Pragmatics of the Useless*. Duke University Press, 2020.
- Morton, Timothy. *Hyperobjects: Philosophy and Ecology after the End of the World*. University of Minnesota Press, 2013.
- Parikka, Jussi. *Una geología de los medios*. Caja Negra, 2021.
- Povinelli, Elizabeth. *Geontologies: A Requiem to Late Liberalism*. Duke University Press, 2016.
- Puig de la Bellacasa, María. *Matters of Care*. University of Minnesota Press, 2017.
- Rivera Cusicanqui, Silvia. *Un mundo ch'ixi es posible*. Tinta Limón, 2018.
- Rivera Cusicanqui, Silvia. *Sociología de la imagen*. Tinta Limón, 2025.
- Stengers, Isabelle. *The Invention of Modern Science*. Nachdr. Theory out of Bounds, v. 19. Univ. of Minnesota Press, 2007.
- Soto Calderón, Andrea. *Imaginación material*. Metales Pesados, 2022.
- Tsing, Anna Lowenhaupt. *La seta del fin del mundo. Sobre la posibilidad de vida en las ruinas capitalistas*. Capitán Swing, 2021.
- Tronto, Joan C. *¿Riesgo o cuidado?* Horizontes del cuidado. Fundación Medifé Edita, 2020.
- Viveiros de Castro, Eduardo. «Who Is Afraid of the Ontological Wolf? Some Comments on an Ongoing Anthropological Debate». *The Cambridge Journal of Anthropology* 33, n.º 1 (2015).

CV

Lara García Díaz és docent, investigadora i doctora en Ciències Socials per la Universitat d'Anvers i l'Antwerp Research Institute for the Arts (ARIA, Bèlgica). La seva recerca doctoral va comptar amb finançament competitiu de la Research Foundation – Flanders (FWO). El seu treball se situa a la intersecció entre el disseny social, la cultura material, la teoria crítica i les pràctiques artístiques contemporànies. A partir d'epistemologies feministes, nous materialismes, pensament posthumanista i ontologies relacionals, analitza com les pràctiques artístiques i de disseny configuren maneres d'atenció, relació i intervenció entre cossos, materials, institucions, entorns i mons més que humans. Les seves recerques recents aborden la cura, la reproducció social, la memòria històrica, la justícia material i les temporalitats expandides, amb una atenció especial al sol com a arxiu material, històric i institucional, i a les possibilitats d'un disseny més que humà. Des de la recerca a través del disseny, la pedagogia experimental i les metodologies difractives, explora com les pràctiques creatives poden fer llegibles històries, conflictes i condicions materials que romanen parcialment ocultes en els espais que habitem. Ha publicat en revistes acadèmiques, volums col·lectius i catàlegs d'art i disseny, i ha presentat el seu treball en conferències, seminaris, biennals i programes públics internacionals.

María García Ruiz és artista, investigadora i docent. Llicenciada en Arquitectura, màster en Investigació en Art i Disseny i doctoranda en Filosofia a la UAB, actualment desenvolupa la seva recerca doctoral sobre les arquitectures dels cossos en moviment. La seva pràctica s'interroga pels processos que donen forma al medi que ens envolta, explora les paradoxes i controvèrsies de les relacions entre habitants i entorns, així com la dimensió simbòlica que les travessa. Els projectes que desenvolupa tenen la investigació artística com a metodologia fonamental i es formalitzen de maneres diverses, articulant narratives híbrides entre la imatge, l'escriptura, el comissariat i l'acció. És autora del llibre d'artista *Muros de viento, sarcófagos cristalinos* (Editorial Concreta, 2024). Va ser artista resident a Hangar (2022–2024). Va participar, juntament amb altres artistes internacionals, en el *Destituent Lab*, comissariat per Brandon LaBelle i la plataforma Quote—Unquote de Bucarest (2023). Ha estat comissària, juntament amb Moisés Puente, de l'exposició *La ciudad en disputa. Experimentos colectivos en torno a la vivienda social en el sur de Europa* (2023 i 2026), i, juntament amb Pedro G. Romero, del projecte *Máquinas de vivir. Flamenco y arquitectura en la ocupación y desocupación de espacios* (2017–2018), del qual també és coautora del llibre homònim (Puente Editores, 2020). Les seves obres han estat premiades en diversos certàmens i s'han exposat en museus i centres d'art com la Secession de Viena, la Kunstverein de Stuttgart, la Kunsthall 3,14 de Bergen, el MUSAC de Lleó, Fabra i Coats de Barcelona i el TEA de Tenerife, entre d'altres. <http://www.mariagarciarui.com/>

Pilar Cortada Boada és doctora i investigadora en pràctiques creatives. La seva recerca se situa a la intersecció entre la filosofia, l'art, el disseny i l'ecologia, i se centra en l'estudi de la creativitat ecosistèmica, la percepció ecològica, l'atenció estètica i les metodologies difractives aplicades a la creació i la producció de coneixement. És directora d'Eina Obra i cofundadora i codirectora de l'Eina Institut d'Estudis Indisciplinats, des d'on impulsa projectes de recerca, formació i experimentació orientats a explorar noves formes d'investigació, creació i producció de coneixement. Ha impulsat iniciatives com Lab Collserola, Materialitats Emergents, Creativitat Ecosistèmica i DIFRACTA, i imparteix cursos i seminaris de postgrau sobre creativitat ecosistèmica, recerca artística i metodologies experimentals. Anteriorment va ser directora executiva del CIMAM (International Committee for Museums and Collections of Modern Art).

Carla Lupa és artista visual, gestora cultural i docent. La seva pràctica se centra en la investigació artística i desenvolupa projectes que analitzen críticament els processos i imaginaris que configuren i sostenen determinades pràctiques socials dominants a les societats occidentals. Actualment és coordinadora i assistent de programes d'Eina Obra, docent a l'Escola Massana i assessora i editora de projectes independents. És graduada en Arts i Disseny per l'Escola Massana i va cursar el Programa d'Estudis de SOMA (Ciutat de Mèxic). Cursa el Màster en Estudis Comparatius de Literatura, Art i Pensament de la Universitat Pompeu Fabra. Anteriorment va participar en el desenvolupament del projecte FIU. *Biblioteca Mòbil de Llibres Àlbum Anticolonial*, en el marc de la beca de recerca i experimentació en mediació artística del programa Les Mòniques del Santa Mònica. També va liderar la catalogació de l'arxiu personal de l'artista Ester Partegàs i va formar part de JA Llibreria de La Capella, de Grup d'Estudi i de l'equip editorial de Tinta Invisible.

Sessió	Docents	Contingut
1 - 17/09 aula p.d.	Pilar Cortada Carla Cánovas	Del subjecte a l'entrellaçament La primera sessió aborda la crisi de la visió moderna de l'individu autònom i l'emergència d'una comprensió ecològica i relacional de l'existència. A partir de conceptes com la interdependència, el pensament sistèmic, les ecologies de l'existència, l'emergència i la coconstitució, s'analitzarà el desplaçament des d'una concepció del subjecte com a entitat independent cap a una comprensió dels éssers i dels processos com a constituïts en i per les seves relacions.
2 - 24/09 aula p.d.	Pilar Cortada Carla Cánovas	Coneixement situat i producció de realitat La segona sessió explora la crisi de la idea d'una objectivitat universal i analitza com el coneixement es produeix sempre des de condicions, perspectives i contextos concrets. A partir del coneixement situat, de l'observació com a pràctica que participa en la producció de realitat i de la parcialitat de tota mirada, s'examinaran diferents maneres de comprendre com les pràctiques de coneixement contribueixen a configurar els mons que habitem.
3 - 01/10 aula p.d.	Júlia Lull	Matèria sensible La tercera sessió introdueix els nous materialismes com un marc per comprendre la matèria, els cossos i els objectes no com a entitats passives, sinó com a participants actius en la configuració del món. A partir de conceptes com l'agència, l'afecte i la intraacció, s'exploraran diferents corrents del pensament contemporani que qüestionen les divisions modernes entre natura i cultura, subjecte i objecte, coneixement i realitat.
4 - 08/10 aula p.d.	Lara García Díaz	Cura, dependència i sosteniment La quarta sessió aborda la crisi de l'ideal modern d'autosuficiència i explora la cura com a condició per al sosteniment de les relacions i de les formes de vida. A partir de l'ètica de la cura, dels debats sobre reproducció social i de les nocions de vulnerabilitat, interdependència i infraestructures de cura, s'analitzaran les dimensions polítiques, socials i ecològiques de la cura, ampliant aquesta reflexió cap a les relacions més que humanes i els desafiaments que planteja el manteniment d'un món compartit.
5 - 15/10 aula p.d.	Lara García Díaz	Temporalitats, ecologies i disseny més que humà La cinquena sessió qüestiona la centralitat de l'escala humana com a marc privilegiat per comprendre el món i explora perspectives que atenen temporalitats, materialitats i processos que excedeixen l'experiència humana. A partir de conceptes com els hiperobjectes, l'ecologia fosca, l'ecologia grisa i la geologia dels mitjans, s'analitzaran noves maneres de

pensar les relacions entre tecnologies, infraestructures, formes de vida i entorns, així com els desafiaments que aquestes perspectives plantegen per al disseny en un context d'escala planetària i processos de llarga durada..

6 - 22/10
aula p.d.

María García Ruiz

Metodologies d'investigació i creació

La sisena sessió explora com les transformacions abordades al llarg de la càpsula estan donant lloc a noves maneres d'investigar i crear. Davant dels models disciplinaris tradicionals, es presentaran enfocaments com la investigació basada en la pràctica, la investigació artística, les metodologies experimentals, les metodologies difractives i la transdisciplinarietat, analitzant com aquestes aproximacions amplien les formes de produir coneixement i d'abordar els processos d'investigació i creació.
